

μονικῶν μονογραφιῶν με τὰς ὁποίας ἐπιμελῶς ἀσχολεῖται ἀπὸ τινων ἐτῶν ὁ συγγραφεὺς τῆς «Δίκης τοῦ Σωκράτους», (βλ. Ἀρχεῖου 1.73) ἀσχολούμενος ὡς μανθάνω, ἐν Βερολίῳ εἰς τὴν συγγραφὴν ἑτέρας κοσμοϊστορικῆς δίκης, τῆς «Δίκης τοῦ Ἰησοῦ».

Τοῦ ἔργου, ἐκτυπωμένου ἐν ἰσρίστου χάρτου καὶ με τὰ ὄρατα στοιχεῖα τῆς «Κλειοῦς», προτάσσεται καλλιτεχνικὴ εἰκὼν τοῦ Ἰωσήφ Kohler, ἐν τῇ ὁποίᾳ θαυμασιῶς ἀποδίδονται τὰ ζωηρὰ χαρακτηριστικὰ τῆς ὀλυμπίας κεφαλῆς τοῦ σοφοῦ νομοδιδασκάλου. Ἀφιερῶνται δὲ τὸ σύγγραμμα εἰς τὸν διακεκριμένον καθηγητὴν τῆς φιλοσοφίας ἐν τῷ Πανεπιστημίῳ μας κ. Θεόφιλον Βορέαν.

Ἡ πραγματεία διαιρεῖται εἰς τρία μέρη, τὸ ἐπιστημονικόν (σελ. 6—46), ἐν τῷ ὁποίῳ ἀναλύεται λεπτομερῶς τὸ νομικὸν καὶ φιλοσοφικὸν ἔργον τοῦ Kohler, τὸ βιογραφικόν (σελ. 49—68), ἐν τῷ ὁποίῳ ἐκτίθενται τὰ τοῦ βίου τοῦ Kohler, καὶ ἀναφέρονται πολλαὶ ἐνδιαφέρουσαι λεπτομέρειαι πρῶτην φορὰν δημοσιευόμεναι περὶ τοῦ σοφοῦ ἀνδρός, μεθ' οὗ διὰ στενῶν δεσμῶν συνεδέετο ὁ συγγραφεὺς, καὶ τὸ βιβλιογραφικόν, (σελ. 71—80), ἐν τῷ ὁποίῳ ὑπάρχει πλούσιον ἀιάνθισμα τῶν σπουδαιοτάτων συγγραμμάτων καὶ μονογραφιῶν τοῦ Kohler (ἀναφέρονται οἱ τίτλοι διακοσίων ἔργων), ὡς καὶ τῶν περὶ αὐτοῦ ὑπὸ ἄλλων, Γερμανῶν καὶ ξένων, γραφειῶν πραγματειῶν (ἀναφέρονται πενήκοντα τίτλοι). Ἔσονται ἐν τέλει σημειώσεις (σελ. 83—87), πίναξ τῶν περιεχομένων (σελ. 89—91) καὶ ἕτερος πίναξ τῶν ἔργων τοῦ συγγραφεῖς (σελ. 92).

Καθ' ἃ σημειοῖ ἐν τέλει τῆς πραγματείας ὁ Βιζουκίδης, τὸ μὲν βιογραφικὸν μέρος αὐτῆς ἐγράφη ἐν Ἀθήναις κατὰ τὸ θερος τοῦ 1921 καὶ φέρει χρονολογίαν τὴν δευτέραν ἐπέτειον τοῦ θανάτου τοῦ Kohler, 3 Ἀγούστου 1919, τὸ δὲ ἐπιστημονικὸν μέρος αὐτῆς συνεγράφη ἐπίσης ἐνταῦθα κατὰ τὸ αὐτὸ ἔτος, συνεπληρώθη ὁμως κατὰ τὸ ἔλιον ἐν Κωνσταντινουπόλει, ἐφ' ὅσον ἦτο τοῦτο ἐκεῖ δυνατὸν ἕνεκα τῆς ἐλλείψεως τῶν ἀπαραιτήτων βιβλιογραφικῶν ἐφοδίων. Καὶ τμήμα μὲν τοῦ πρώτου μέρους τῆς μελέτης ἐδημοσιεύθη ἐν τῷ Ἀρχεῖῳ τούτῳ (Α' σελ. 41—43) ὑπὸ τὸν τίτλον «Ἡ εἰς τὴν κοινωνιολογίαν συμβολὴ τοῦ Ἰωσήφ Kohler», ἕτερον δὲ τμήμα κατωλλήλως διεσκευασμένον ἐδημοσιεύθη κατὰ τὸ παρελθὸν ἔτος ἐν περιοδικῷ τῆς Κωνσταντινουπόλεως ὑπὸ τὸν τίτλον «Ὁ Σαϊξτεῖρος ρηξικέλευθος κοινωνιολόγος καὶ ἀναμορφωτὴς τοῦ δικαίου», ἄλλο δὲ ἀτετέλεσε τὴν βάσιν ἐπιστημονικῶν ἀνακοινώσεων, αἱ ὁποῖαι ἐγένοντο πέρυσιν ὑπὸ τὸν τίτλον «περὶ νέων τινῶν κατευθύνσεων ἐν τῇ νομικῇ καὶ τῇ φιλοσοφίᾳ» εἰς δύο κοινὰς συνεδριάσεις τοῦ Νομικοῦ καὶ Κοινωνιολογικοῦ τμήματος τοῦ Ἑλληνικοῦ Φιλολογικοῦ Συλλογοῦ ἐν Κωνσταντινουπόλει. Κατ' ἀποφασιν τῶν τμημάτων τούτων θὰ ἀνεγινώσκητο ὑπὸ τοῦ Βιζουκίδου τμῆς ἕνεκα, κατὰ τὸ ἐπικρατήσαν ἔθος, ἡ βιογραφία τοῦ Kohler, ἐπιτίμου μέλους τοῦ Συλλογοῦ, ἐν εἰδικῇ συνεδρίᾳ τοῦ τρέχοντος ἔτους, ἄλλα τοῦτο ἐματαιώθη ἕνεκα τῶν ἐπελθόντων ἀπροδοκῆτων πολιτικῶν γεγονότων. Ὡς ἐκ τούτου ὁ συγγραφεὺς συνετέλεσε τὸ βιογραφικὸν μέρος καὶ ἐδημοσίευσε αὐτὸ ὡς παράρτημα τοῦ ἐπιστημονικοῦ.

Ἡ βιογράφησις καὶ ἡ ἀνάλυσις τοῦ ἔργου μεγάλων ἀνδρῶν ὄχι μόνον ἀπὸ ἐπιστημονικῆς ἀπόψεως ἐπιβαλλεται, ἀλλὰ καὶ ἀπὸ ἀποψεως σκοπιμοτήτος καὶ πρακτικῆς ὠφελείας διότι τοιοῦτοτροπῶς προβάλλονται, κατὰ τὴν θεωρίαν τοῦ Tarde, λιμπρὰ παραδείγματα πρὸς μελέτην καὶ μίμησιν.

Δὲν διστάζω λοιπὸν νὰ συστήσω θερμῶς τὴν μελέτην τῆς βιογραφίας ταύτης, ἀπὸ τὴν ὁποίαν πᾶς τις θὰ ἠδύνατο νὰ ἀποκομίσῃ πλοσίαν τὴν ἀνταμοιβὴν εἰς

καθόλου διδάγματα τοῦ νομικῶς σκέπτεσθαι καὶ ἐργάζεσθαι, εἰς γονιμότητα καὶ συσχετισμὸν ἀνιλήψεως τῶν ζητημάτων τούτων καὶ εἰς τὴν φιλοσοφημένην νομικὴν σκέψιν.

Ἡ μεγάλη προσωπικότης τοῦ Kohler, παρὰ τοὺς πόδας τοῦ ὁποίου καὶ ἐγὼ εἶχα τὴν εὐτυχίαν νὰ καθίσω καὶ νὰ τὸν ἀκροασθῶ, παραγνωρισθεῖσα ἐπὶ μακρόν, μόλις ὀλίγα ἔτη πρὸ τοῦ θανάτου αὐτοῦ ἐξετιμήθη δεόντως, ἀκόμη δὲ περισσότερον μετὰ θάνατον, καθὼς συμβαίνει συνήθως. Ἐν τῇ ζωῇ εἶχε πολλοὺς ἐπικριτὰς μεταξὺ κυρίως τῶν συναδέλφων αὐτοῦ, οἱ ὁποῖοι με πολλὴν δόσιν ἐπαγγελματικῶν φθόνου εἰρωνεύοντο τὸν Kohler ὡς μεριμνῶντα καὶ τυρβάζοντα περὶ πολλὰ καὶ ἀσβεβῶντα τρόπον τινὰ πρὸς τὴν ἐπιστήμην διὰ τῆς πολυπραγμοσύνης αὐτοῦ καὶ τῆς ἀσχολίας του εἰς ζητήματα αἰσθητικὰ, καλλιτεχνικὰ καὶ ἄλλα. Ἄλλ' ὁ Kohler εἶχεν ἄλλην ἀνιλήψιν περὶ τῆς ἀποστολῆς τῆς νομικῆς ἐπιστήμης καὶ τῶν μυστῶν αὐτῆς, ἠσθάνετο ἔμφυτον τὴν κλίσιν τοῦ νὰ ἐξετάξῃ τὰ πράγματα ἀφ' ὑψηλοῦ καὶ ὑπὸ τὸν φακὸν τῆς φιλοσοφίας καὶ ἐθεώρει τοὺς τυπικιστὰς νομικοὺς τῆς Γερμανίας ὡς ἀνδραῖς ἀφιλοσοφήτους καὶ ἀναξίτους νὰ προάγουν τὴν ἐπιστήμην καὶ τὸν πολιτισμὸν, τοῦ ὁποίου μίαν τῶν σπουδαιοτέρων ἐκδηλώσεων ἐθεώρει τὸ δικαίον. Διὰ τοῦτο σπανίως ἀνέφερεν εἰς τὰ συγγράματά του Γερμανοὺς ἐπιστήμονας, πολλάκις δ' ἀντεπεξήρχετο μετὰ παραδειγματικῆς δριμύτητος ἐναντίον σοφῶν, τοὺς ὁποίους οἱ πολλοὶ ἐθεώρουν κορυφαίους.

Ἡ μελέτη τοῦ Βιζουκίδου δίδει πιστὴν καὶ σαφῆ εἰκόνα τοῦ βίου καὶ τοῦ πολυσχιδοῦ νομικοῦ καὶ φιλοσοφικοῦ ἔργου τοῦ πρωτοτύπου καὶ δυσυπερβλήτου ἀνδρός. Εἶναι δὲ παρήγορον ὅτι εἰς τὸ ἐν τῇ Μεγάλῃ Βιβλιοθήκῃ τοῦ Βερολίνου ἰδρῶθεν εἰδικὸν Ἀρχεῖον, ἐν ᾧ περισυλλέγονται εὐλαβῶς ὅσα ἔγραψεν ὁ Kohler καὶ ὅσα ἄλλοι ἔγραψαν περὶ αὐτοῦ, τὸ πληρέστερον τῶν μέχρι τοῦδε δημοσιευθέντων περὶ αὐτοῦ συγγραμμάτων ἐγράφη ὑπὸ Ἑλληνας, δεῖγμα τῆς πρὸς τὸν μέγαν καὶ φιλέλληνα σοφὸν τιμῆς τῆς ἐλληνικῆς ἐπιστήμης.

Τὸν συγγραφεὴ τῆς ἀνωτέρω πραγματείας, εἰς τὰς συγγραφικὰς ιδιότητας τοῦ ὁποίου ἀσφαλῶς ἐκδηλοῦται ἡ ἐπ' αὐτοῦ ἐπίδρασις τοῦ διδασκάλου τοῦ Ἰωσήφ Kohler, δὲν εἶναι ἀνάγκη νὰ συστήσωμεν εἰς τοὺς ἀναγνώστας τοῦ «Ἀρχείου». Εἶναι ἤδη γνωστὸς ἀπὸ ὅσα ἐγράφησαν ἐνταῦθα ὑπ' αὐτοῦ καὶ περὶ αὐτοῦ (Πρὸβλ. «Ἀρχεῖου» Α. 41, 73, 218, Β. 273).

Ἐπιμελῶς ἀσχολούμενος ἰδιαιτέρως μετὰ τὸ φιλοσοφικὸν καὶ τὸ ποινικὸν τμήμα τῆς νομικῆς ἐπιστήμης πλουτίζει τὴν πενιχρὰν ἡμῶν φιλολογίαν ἱκανοποιητικῶς οὐχὶ μόνον διὰ μικροτέρων πρωτοτύπων πραγματειῶν ἀλλὰ καὶ διὰ μεγαλυτέρων ἔργων οἷα ἡ «Δίκη τοῦ Σωκράτους» προκαλέσασα τὴν προσοχὴν οὐ μόνον τῶν ἡμετέρων ἀλλὰ καὶ τῶν ἄλλοδαπῶν λογίων.

Δ. Καλιτσουάνις

Σκουφοπούλου Α : Παλιὰ καὶ καινούργιαι ἰδέαι. Ἀλεξάνδρεια 1923

Τὸ ἄνω ἔργον εἶναι ἐκλεκτὴ ἐκδοσις τοῦ ἀλεξανδρινοῦ περιοδικοῦ «Γράμματα» (βλ. τοῦ «Ἀρχείου» τούτου 2. 256). Ἐγὼ θὰ ἤμην ὁ ἀναρμοδιώτερος πρὸς κρίσιν τούτου, θεορῶ ὁμως καθήκον μου, ἅμα τὸ διεξῆλθον, νὰ ἀποδώσω τῆς σημειώσεως ὅπου ἐκράτησα διαβάζοντάς το εἰς μεγαλειότεραν δημοσιότητα διὰ τὴν διάδοσιν τοῦ βιβλίου. Ἡ μελέτη ἀφιερώνεται σὲ ὅσους «θέλουν νὰ σκέπτονται» καὶ ἐγὼ θὰ προσέθετα νὰ σκέπτονται ἰδεολογικὰ μέσα στὴν ση-

μερινή ανήθικη και υπέρμετρα υλιστική εποχή μας. Έχει 13 κεφάλαια και ένα επίλογο με πολλές βαθυστόχαστες αλήθειες. «Την ελεημοσύνη θεωρώ ταπεινώση για κείνον που την έπαιτει· για κείνον που την χρειάζεται τη θεωρώ ήθικό εκφυλισμό, και σε κείνον που τη δίνει φέρνει αλαζονεία και ψευτούπερηφάνεια». Και ο Jhering στο έργο του για το φιλοδώρημα μās λέγει πώς το πρώτο έλαττήριο του φιλοδώρηματος είναι η αλαζονεία του δωρητού. Γιαντό και ο Σ. δέν ζητεί ούτε συμπάθεια ούτε επεικεία—που αν δέν τās εύρισκανε οι περισσότεροι συγγραφείς τὰ έργα τους θά ήσαν εκλεκτότερα—ζητεί λοιπόν είτε ιδιωτικά είτε με τη δημοσιότητα ανακοίνωσιν τών σκέψεων και υπόδειξιν τών τυχόν σφαλμάτων του ή πλανών του από τους αναγνώστες του χωρίς επεικεία όσο σκληρή και αν θά ήτο η απόφανσίς των. «Η αυστηρότητα είναι η διδασκαλία η πρό θετική και η πρό παραγωγική· έχουνε δέ ανάγκη διδασκαλίας οι συγγραφείς πρό πολύ από τους αναγνώστες».

Από τὰ 13 κεφάλαια του βιβλίου (Η παλιόροια και η γυναίκα του Λώτ, άκοίμητη κίνηση, πολιτισμός-έκφυλισμός, παλιές και καινούργιες ενέργειες, σκλάβο σκέψη ελεύθερη βία, η γλώσσα και η διάνοια, ισορροπία και επανάστασι, η άρμονία του καλού και του κακού, κοινωνικοί τροπισμοί, σαββατωμένες ελευθερίες, το ήθικό έγκλημα και η ανήθικη κοινωνία, άλλοιθωρα φαινόμενα, οι ήθικες αξίες και η λαϊκή ψυχή) θά αποδώσω την άκοίμητη κίνηση και το ήθικό έγκλημα και την ανήθικη κοινωνία. Αυτά έκαμαν εις εμένα σημερα βαθύτεραν έντύπωσιν.

Στην άκοίμητη κίνηση παρουσιάζεται ο Σ. σωστός έργεινός «Η άλλαγή τών ιδεών είναι άνάγκη εξέλικτική». Ενθυμίζει τον μακαρίτη Σκληρόν. Θα ήθελα όμως να αναφερόντανε και το όνομα του Έγελου πουθενά κοντά στα άλλα όνοματα του Μεγάλου Αλεξάνδρου, του Χριστού του Λουθήρου του Δάντε του Μάρξ. «Μιά άκοίμητη κίνηση είναι η ύπαρξις και όλα, όλα άλλαζουνε γιαυτό και ζούν, διότι μονάχα η κίνηση και η έναλλαγή δίδει ζωή». Ούτως αποδίδεται όρθά το perpetuum mobile του Έγελου και το κλασικόν του Faust «Vernunft wird Unsinn, Wohltat Plage und alles was besteht ist wert, dass es zu Grunde geht». Τίποτα δέν υπάρχει τελικόν, αιώνιον άπόλυτον τα πάντα ρεί». Εις την άτελείωτον δέ αυτήν λειτουργίαν της εξέλιξεως, αι ιδέαι άλλαζουν κατευθύνουν αναλόγως με τās συνθήκας όπου τας έγεννησαν, έπομένως ύπχωρούσιν άπέναντι τών νεωτέρων των όσον δέ γρηγορότερα ζούν τα άτομα, όσον δηλαδή προσαρμόζουν την πυξίδα των τη διανοητική προς τās συνθήκας, τόσο γρηγορότερον και περισσότερο συγχρονισμένη είναι η εξέλιξις.

Ορθώς αποδέχεται ο Σ. και ότι ύπόστασιν ψυχικήν έχει μόνον η όμας όχι το άτομον. «Τη στιγμή που εχανε κουραστή πιά οι Έβραίοι άπ' τον Ίεραβά τον έγωϊστή κι' άπ' τους θεούς του Όλύμπου τους ανθρωπόμορφους και ξεθυμασμένους οι Έλληνες, ήρθεν ο Ίησούς Χριστός και η διδασκαλία του—παράλληλη με τη διδασκαλία τώσων άλλων προηγουμένων Χριστών—άπόροπα, μά αναπόφευκτα έγινε σύστημα μεγάλο και θρησκευτικό. Έτσι ο Λουθήρος, ο Δάντες, στής έπιστήμες ο Ίπποκράτης, ο Αρχμήδης, ο Νιούτον, ο Παστιέρ άθελα ή θεληματικά δέν είναι δημιουργοί οι ίδιοι της σκέψεως ή της γνώσεως άλλα όδηγοί άπλώς διότι η σκέψις και η γνώσις ύπηρχαν πριν από τους έρευνήτας των. Ο Μάρξ με το Μανιφέστο «ή το Κεφάλαιο» του ύπήρξε μόνον ο έρημνευτής, ο θεωρητικός ο άποκρυσταλλώσας την διαμαρτυρία «για μια κατάσταση που ειχε γεμίσει από άπογοήτευση, κούραση και άγανάκτηση τη ψυχή του προλεταριάτου και τών διανοουμένων του». Έρχεται λοιπόν εις φυσικήν σύγκρουσιν

με τον ύμνητήν τών μεγάλων άνδρών, τών ήρώων, με τον βδελυττόμενον τον κοινοβουλευτικόν τον Καρλάιλ. Τα άτομα εις το Σύμπαν όσο ιδιαιτέραν και αν έχουν κάθε ένα τους μορφήν, χαρακτήρα, εκδήλωσιν, «δέν αποτελούνε κατ' ουσία παρά ψηφίδες στο άπέραντο της φύσης και άμέτρητο μωσαϊκό· αν παριστάνουνε κάτι, το παριστάνουνε γιατί είναι όλα μαζί, μά αν κάθε κομμάτι μείνη μόνον του δε θά παριστάνη πιά τίποτα ούτε στού χρόνου ούτε στού χώρου την ιδέα· όλα είναι σχετικά στη ζωή, όχι άπόλυτα».

Στο ήθικό έγκλημα και την ανήθικη κοινωνία ο Σ. άκολουθεί τον Listz. Μάλιστα υπερβάλλει την θετικήν σχολήν και καταλήγει με τον Ferré εις την άρσιν σχεδόν του ποινικού νόμου και την άτιμωρησίαν, διότι φθάνει να ανακηρύξη το έγκλημα ήθικόν. Ο ανθρωπολογικός παράγων του «φύσει έγκληματίου» του Λομπρόζο δέν παίξει σχεδόν κανένα ρόλον, δέν ύπάρχει ελευθερία βουλήσεως, το πάν αιτιάζεται, αιτιοκρατείται από το περιβάλλον ως όραία μās παριστά ο Radbruch. (1)

«Είναι τ' ανθρώπου οι λογισμοί κ' οι πράξεις
ώσαν του πέλαου κύματα όπου τυφλά σαλεύουν».

Έτσι λοιπόν, υπερβαλικά ίσως πως, ζωγραφίζων τον έγκληματίαν δέν αναγνωρίζει ούτε ποινήν και έπομένως ούδένα εκ τών σκοπών της εκδικητικόν, άσφαλιστικόν ή βελτιωτικόν.

«Έχει δυστυχώς η κοινωνία στρώσει το δρόμο της ζωής με μιά σειρά οδοφραγμάτων, τα όποια στέκονται μπροστά στην εξέλιξη τών άτόμων και τών ομάδων και μπροστά στη ζωική πραγματικότητα σά μορμολύκεια που ενφ' καμιά δέν έχουνε έσωτερική αξία έξασκουνε μιά πελώρια έξωτερική επίδραση». Της πτωχής κόρης ή εκπόρνευσις, του άεργου μεθύσου ή έγκληματικότητα είναι τολμηρά έξοδος από την πολιορκημένην περιφέρειαν που στρατιά προλήψεων ψευτοηθικών, ψευδοτιμών, συστημάτων ψευτοπολιτισμένων, σχηματίζεται σε κάθε άτομο από την στιγμήν όπου θά συμμετάσχη στην μεγάλην κοινωνικήν πάλην. Όταν χάση κανείς και το τελευταίο της σωτηρίας σανίδι ξεπετά από πάνω του σαν τον τολμηρόν ναυαγόν κάθε περιττό στολίδι όσο πολύτιμο και αν είναι—και τέτοιο μās ειπαν ότι είναι η τιμή, η ήθική, η εύγένεια—για γά παλαίση με ελαφρότερο φόρτο το σκληρό της ζωής άγώνα.

Τα άτομα αυτά έπιστρέφουν ούτως ειπείν στην κοινωνία την ήθικην εκείνην που δέν χρησιμεύει παρά εις εκείνους όπου εξησφάλισαν τα προνόμια της ζωής. Η ήθική αυτή είναι περισσότερο άδύνατη από τās άνάγκας των, δημιουργούν λοιπόν ιδικήν των ήθικην πρό σύμφωνον από τās άνάγκας των, πρό ζωντανή μά πρό πάντων πρό τίμια και πρό δίκαια διότι αυτή τών έπιτρέπει να ζήσουν.

Καταφερόμενος δέ ο Σ. κατά του σημερινού εκφύλου βιομηχανικού πολιτισμού μας γράφει ότι αυτός για πρόχειρη και άπατηλή θεραπεία σπεύδει να ιδρύση όλα τα ποικιλώνυμα ιδρύματα νοσοκομεία, βρεφοκομεία, τα καλλιμάρα της δικαιοσύνης μέγαρα, «που άθωώνουνε το τραπεζίτη διότι εκλεψε νόμιμα και που καταδικάζουνε το μέθυσο, διότι σκότωσε άνομα», τα όποια δέν είναι τίποτα άλλο παρά μιά άμορφη και άπατηλή φενάκη προορισμένη να σκεπάση την κάκοσμην άποσύνθεσιν και την γαγγραινιασμένην σαπίλαν του μεγάλου άγώνα της ζωής.

(1) Βλ. Radbruch.—Τυξεδάκη: Φιλοσοφία του δικαίου 1923 σελ. 86.

Τὸ ἔγκλημα λοιπὸν, ποῦ ἡ νομικὴ διαλεκτικὴ περιτριγύρισε μὲ τόση ἀπέχθεια, εἶναι ἡ τελευταία μοιραία καὶ φυσικὴ φάσις μιᾶς προπαρασκευαστικῆς καταστάσεως, τῆς ὁποίας «τὰ βαθύτερα μοτίβα ἠνοχοῦνε ὄχι οἱ ἐγκληματίες ἀλλὰ οἱ θύτες καὶ ὅλη ἡ ἰδιαίτερη ἐκείνη νοοτροπία ἡ δημιουργημένη ἀπὸ μιᾶ συμβατικῆ καὶ ἐλαστικῆ—ὄχι ἀπόλυτη καὶ χαλύβδινη—ἠθικῆ».

Ὅτι δὲ ἡ ἠθικὴ εἶναι συμβατικὴ ἀποδεικνύεται ἐκ τοῦ γεγονότος ὅτι ὑφίστανται ἐκάστοτε διάφορες ἠθικὲς ἀναλόγως πρὸς τοὺς λαοὺς, τὰς ἐποχάς, τὰ ἦθη, τὰ συμφέροντα. Μάλιστα καὶ συγχρόνως ὑπάρχει μιᾶ ἐνδοκοινωνικὴ καὶ μιᾶ διακοινωνικὴ ἠθικὴ. Εἰς τὴν πρώτην ἔχομεν τὴν αὐστηρὰν ἀντίληψιν τῆς τιμῆς, τοῦ φόνου, κλοπῆς, εἰς τὴν διακοινωνικὴν ἠθικὴν τὰ αὐτὰ παραπτώματα ἐξιλεώνονται, ἐνίοτε μάλιστα καὶ καθαγιάζονται. Τὸ διεθνὲς δίκαιον ἐνομιμοποίησε καὶ ἐκανόνισε τὸν πόλεμον, δηλαδὴ τὴν «ἀτελείωτη καὶ σφιχτοδεμένη σειρά ἀπὸ δολοφονίας, κλοπῆς, πυρκαϊῆς, ἐμπρησμοῦς, ἀρπαγῆς; Τί ἄλλο εἶναι ἡ ὁμαδικὴ καταστροφὴ τῶν ἀνθρωποφάγων ἀπὸ ἀποίκους, ποῦ ἔρχονται σὲ χώρες «βάρβαρες» νὰ φέρουνε τὸ «πολιτισμὸ» καὶ νὰ κηρύξουνε τὸ εὐαγγέλιον τῆς «εἰρήνης, τῆς ἀγάπης καὶ τῆς ἀλληλεγγύης».

Τὸ ἔγκλημα λοιπὸν συμπεραίνει ὁ Σ. ὅτι εἶναι μοιραία συνέπεια φυσικῆς ἐξελίξεως ἣτις ἀνεπτύχθη περισσότερον εἰς τὸ περιβάλλον παρά εἰς τὴν ψυχὴν τοῦ ἀτόμου: «εἶναι δηλαδὴ σὰν ἐκκρίση ἐιδικοῦ ὄργανου εἰς τὴν λειτουργία τοῦ ὁποίου μὲλα ταῦτα συνεργάζεται ὁλόκληρος ὁργανισμὸς.» «Ὅποιος προπαρασκευάζει τὸ ἔγκλημα εἶναι ὁ ὑπεύθυνος καὶ ὑπεύθυνη εἶναι συνήθως ἡ κοινωνία ποῦ ζηλότυπα διατηρεῖ καὶ ὑποθάλλει ὅλες τὶς αἰτιολογίας συνθήκες τὶς προπαρασκευαστικὰς τῶν ἐγκλημάτων».

Γιαυτὸ εἶναι ἀνήθικη ἡ κοινωνία.

Καὶ πολλὰς ἄλλας ἀλήθειες μεγάλες εἶναι ἐγκατεσπαρμέναι εἰς τὸ καλὸ αὐτὸ βιβλίον, τοῦ ὁποίου τὴν μελέτην θὰ συνίστων εὐχαρίστως εἰς τοὺς παρ' ἡμῶν κοινοσιωλογοῦντας καθὼς καὶ εἰς καθὲ διανοοῦμενον.

Καὶ τὸν συγγραφεὴ ὅμως πρέπει νὰ εὐχαριστήσῃ κανεὶς ποῦ βέβαια πολὺ καιρὸ θὰ εἰργάσθῃ καὶ βαθειὰ θὰ ἐσκέφθῃ τὰ διάφορα ζητήματα ποῦ ἀναλυτικὰ καὶ σαφῶς μᾶς ἀναπτύσσει καὶ ἔτσι καὶ μᾶς παρορμᾷ εἰς τὸ νὰ διαμορφώσωμεν τὴν κοινωνία αὐτὴ ποῦ ζοῦμε καὶ ποῦ θὰ ζήσουν οἱ ἐπίγονοί μας δικαιώτερη, εὐγενικώτερη στὰ ἀισθήματά της, τέλος ἠθικώτερη. Δὲν φαντάζομαι νὰ ὑπάρχῃ εὐγενέστερον μέλημα ἀπὸ τὴν ἀπασχόλησιν αὐτὴν καὶ περισσότερον εὐχάριστον πρᾶγμα ἀπὸ τὴν βαθμιαία βέβαια ἐπιτυχία τοῦ σκοποῦ τούτου.

Δ. Καλιτσονάκης

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

1. ΦΙΛΟΣΟΦΙΑ ΚΑΙ ΚΟΙΝΩΝΙΚΗ ΕΠΙΣΤΗΜΗ

Σκουφοπούλου Α.: Παλιὰ καὶ καινούργιες ἰδέαι. Ἀλεξάνδρεια 1923

Ρωσσέλ—Θεοτόκη.: Τὰ προβλήματα τῆς φιλοσοφίας. 1923. X

Γ. Σκληροῦ.: Φιλοσοφία τοῦ πολέμου καὶ τῆς εἰρήνης. 1923.

Δαφάργκ Π.: Ἡ ἐξέλιξις τῆς ἰδιοκτησίας (Μετάφρ. Ν. Δροσοπούλου). 1923.

Αἰνσταϊν Α.: Ἡ θεωρία τῆς σχετικότητος ἀντιληπτῆ εἰς ὅλους. 1923.

Haeckel Ernst.: Ἡ καταγωγὴ τοῦ ἀνθρώπου (μετάφρ. Φαρμακοπούλου Α.). 1923.

II. ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΑΙ ΕΠΙΣΤΗΜΑΙ

I. Θεωρία καὶ ἱστορία τῆς Οἰκονομικῆς. Γενικὰ οἰκονομικὰ ζητήματα. Ἐγκυκλοπαιδικὰ Βιογραφία.

Σαρατζοπούλου Κωνστ.: Πολιτικὴ Οἰκονομία καὶ Δημοσιονομία. 1924.

Στυλιανίδου Στ.: Τὸ Σηροτροφικὸν ζήτημα ἐν Ἑλλάδι 1923.

Βαρβαγιάννη Ἀγγ.: Οἰκονομικὴ Ἀνασκόπησις τοῦ 1922. 1923.

Τουρνάκη Ι.: Οἰκονομικὴ πολιτικὴ Α—2 (Συνάλλαγμα καὶ συναλλαγματικὴ πολιτικὴ). 1923.

2. Γεωργία. Δάση. Ἀλιεΐα

Ζωγράφου Δημ.: Ἱστορία τῆς Ἑλληνικῆς Γεωργίας Β. (1821—1833) 1923.

Γεωργιάδ Γ.: Τὰ πεπραγμένα τοῦ γεωλογικοῦ Γραφείου. 1923.

Εὐελπίδου Χρ.: Ἀγροτικὸν Πρόγραμμα (Σύστημα ἑλληνικῆς ἀγροτικῆς πολιτικῆς) 1923.

3. Ἐμπόριον. Συγκοινωνίαι.

Σαρατζοπούλου Κωνστ.: Ἐμπορολογία 1923.

Πανελλήνιος ἀποπλοικὴ ἔνωσις.: Ναυτολόγιον ἐμπορευμάτων 1923.

Παπαϊωάννου Στρ.: Ἐμπορολογία 1923.

4 Βιοτεχνία. Βιομηχανία. Μεταλλεία.

- Ζώτου Δ.** : Ἐπανάστασις καὶ Ἐπαγγελματίαι. 1923.
Γεωργαλά Γ. : Χάρτης τῶν μεταλλικῶν ὑδάτων τῆς Ἑλλάδος. 1922.
Ἰπποκράτους Ἐδν. Οἰκονομίας. : Σχέδιον κώδικος βιομηχανικῆς ἰδιοκτησίας. 1923.

5. Χρῆμα. Τράπεζαι. Χρηματιστήρια.

Πίστις. Ἀσφάλεια.

- Ἰπποκράτους Ἐδν. Οἰκονομίας.** : Σχέδιον χρηματιστηρ. κώδικος 1923.
 » » » : Σχέδιον ἀσφαλιστικοῦ κώδικος 1923.

6. Ἐργατικὸν ζήτημα. Κοινωνικὴ Πολιτικὴ. Δημοσίαι ἀντίληψις.
Γυναικίον ζήτημα. Ζήτημα τῆς κατοικίας.

- Μπακάλμπαση Α.** : Τὸ προσφυγικὸν ζήτημα 1923.
Pierrot: Ἔργασια καὶ ὑπερκόπωση. 1922

7. Θεωρία καὶ στατιστικὴ τοῦ πληθυσμοῦ.

Μετανάστευσις. Ἐποίησις.

- Τουρνάκη Ι.** : Μετανάστευσις καὶ μεταναστευτικὴ πολιτικὴ ἐν Ἑλλάδι 1923.

8. Συνεταιρισμοί.

- Χαριτάκη Γ.** : Ἀναγκαστικοὶ συνεταιρισμοὶ ἔξωραϊσμοῦ. 1923.

9. Δημοσίαι Οἰκονομικὴ καὶ Οἰκονομία.

- Σμπαραούνη Ἀθαν.** : Φορολογία καθαρῶν προσόδων 1923.
Ἐλεγκτικῶν Συνεδρίων. : Διαδήλωσις ἐπὶ τῶν ἐργασιῶν αὐτοῦ κατὰ τὸ ἔτος 1922, 1923.
Κοφινᾶ Γ. : Ἐκθέσις ἐπὶ τοῦ προϋπολογισμοῦ τῆς χρήσεως 1923-1924-1923.
 Κωδικοποίησις νομοθεσίας φορολογίας κινητῆς καὶ ἀκινήτου περιουσίας. 1923.
 Νομοθεσία τελωνειακοῦ Δασμολογίου. 1923.

10. Στατιστικὴ.

- Μηνιαῖον δελτίον τοῦ εἰδικοῦ ἐμπορίου τῆς Ἑλλάδος μετὰ τῶν ξένων ἐπικρατειῶν 1 Ἰαν.—30 Ἀπρὶλ. 1923.
 Δελτίον κινήσεως ἀξιῶν Φεβρουάριος 1923.
Ἰπποκράτους Ἐδν. Οἰκονομίας. : Στατιστικὴ κινήσεως τῶν ξένων ἐν Ἑλλάδι 1919-1922-1923.
Ἰπποκράτους Ἐδν. Οἰκονομίας. : Κατάλογος τῶν σηματολογημένων Ἑλληνικῶν Ἐμπορικῶν πλοίων κατὰ τὴν 1 Ἰαν. 1923. 1923.

III. ΣΟΣΙΑΛΙΣΜΟΣ

- Δοξόφσκυ Α.** : Θέσεις καὶ ἀποφάσεις τοῦ β' Συνεδρίου τῆς κόκκινης ἑπαγγελματικῆς διεθνοῦς. 1923.
Ἐγγελες Φρ. : Οἱ θεμελιώδεις ἀρχαὶ τοῦ Κομμουνισμοῦ 1923.
Ντεβίλ Γαβρ. : Πῶς ἐσχηματίσθη τὸ προλεταριάτον. 1923.
Ντεβίλ Γαβρ. : Συνεργασία καὶ βιομηχανικαὶ ἐπιχειρήσεις. 1923.
Brown William. : Κομμουνισμὸς καὶ Χριστιανισμὸς (μετάφρ. Χ. Χρυσόβεργη. Ἐκδ. Ἑλλ. Ἐργατ. κόμματος Ἀμερικῆς). 1923.

IV. ΓΕΝΙΚΗ ΠΟΛΙΤΙΚΗ

- Παπαναστασίου Ἀλεξ.** : Δημοκρατία καὶ ἐκλογικὸν σύστημα (Δημοκρατικὰ φυλλάδια) 1923.
Χαριτάκη Γ. : (Ἐκδ. Ἰπποκράτους Ἐδν. Οἰκονομίας.) Περὶ ἀναλογικῆς ἐκλογῆς (B) 1923.

V. ΝΟΜΙΚΗ

- Ἀναστασιάδου Ἡλία.** : Ἐγχειρίδιον τοῦ ἐμπορικοῦ Δικαίου Β. 1923.
Καρακατσάνη Ἰωάννου. : Ἐμπορικὸν δίκαιον 1-2. 1923.
Καρακατσάνη Ἰωάννου. : Πολιτικὴ Δικονομία. 1923.
Κωδικοποίησις νομοθεσίας φορολογίας κινητῆς καὶ ἀκινήτου περιουσίας (μέχρι 30 Ἰουνίου 1923) 1923.
Σαρατζοπούλου Κωνστ. : Ἐμπορικὸν δίκαιον. 1923.
Μπόμπορα Ἀθαν. : Τύχαι συμβάσεων ἀντικειμένων εἰς τοὺς νόμους καὶ τὰ χρησιτὰ ἦθη. 1923.
Θεοδωροπούλου Χρήστου. : Ὁ ἰσολογισμὸς τῶν ἀνωνύμων ἑταιρειῶν ἀπὸ νομικῆς ἀπόψεως 1923.
Σαριπόλου Ν. : Σύστημα Συνταγματικοῦ Δικαίου τῆς Ἑλλάδος ἐν συγκρίσει πρὸς τὰ τῶν ξένων Κρατῶν Β⁴ 1923.
Γαρδίκου Κωνστ. : Συμβολὴ εἰς τὸ διεθνὲς ποινικὸν δίκαιον. 1923.

- Regelsberger*—Μαριδάκι.—Πράτσια. : Γενικαὶ διδασκαλίαι τοῦ δικαίου τῶν Πανδεκτῶν 1915-1923.
- Ἀναστασιάδου Ἡλία.** : Ἐγχειρίδιον τοῦ Ἐπορικοῦ Δικαίου Β. 1923.
- Βιζονκίδου Π.** : Ὁ Ἰωσήφ Kohler ὡς νομικός καὶ φιλόσοφος. Λιψία 1923.
- Παπαδοπούλου Κ.** : Προφυλακτικὰ μέτρα κατὰ τὴν Πολ. Δικονομίαν. 1923
- Radtud**—Ταξεδάκη.: Φιλοσοφία τοῦ δικαίου 1923.
- Διανοπούλου.** : Νομοθεσία Γενικῶν Διοικήσεων. 1923.
- Σιφναίου Κ.** : Κωδικοποιήσεις διατάξεων ἀφορωσῶν εἰς τὴν διοίκησιν τῆς δικαιοσύνης. 1923.
- Διγκοῦ Λέοντος—Σβῶλου.** : Τὸ Κοινωνικὸν δίκαιον. Τὸ ἀτομικὸν δίκαιον. 1923.
- Ἡλιοπούλου Τιμ.** : Σύστημα ἑλλήν. ποιν. δικαίου Α' 1923

VI. ΙΣΤΟΡΙΑ

- Ι. Α.** : Ὁ Πάππας καὶ Πατριάρχης Ἀλεξανδρείας Κος Κος Φώτιος Περόγλου. Ἱστορικὴ μελέτη.
- Φωκά Δημ.** : Χρονικά τοῦ Ἑλλ. Ναυτικοῦ. 1833-1873. 1923.
- Ἀρχεῖον τῆς Κοινότητος Ὑδρας 1778-1832.** δημοσιευόμενον ὑπὸ Ἀντ Λιγνοῦ, τόμ. 4 (1810-1812) 1923.
- Κυτίκα-Καμπάνη.** : Ἡ Αἴγυπτος τῶν Φαραῶ. Κάϊρον 1923.

VII. ΠΟΙΚΙΛΙΑ

1. Βιβλία.

- Ἵππουργ. Συγκοινωνίας.** : Ὑδρευσις Ἀθηνῶν-Πειραιῶς καὶ περιχώρων 1923.
- Lublock.** : Μαριμπουτζόγλου. Αἱ ἀπολαύσεις τῆς ζωῆς 1923.
- Ἀντύπα Μοναχοῦ.** : Ἡ Ἐπιτάλοφος λυγγία, ἥτοι ἐρμηνεῖα τῆς Ἱερᾶς Ἀποκαλύψεως. 1923.
- Τσακαλώτου Α.** : Ἡ ὕδρευσις τῶν Ἀθηνῶν διὰ τῆς τεχνικῆς λίμνης τοῦ Μαραθῶνος 1923.
- Σαπνᾶ Μ.** : Ἡ ὕδρευσις τῶν Ἀθηνῶν ἀπὸ τοῦ Ὑμητοῦ 1923.
- Τουρῆκη Ἀντ.** : Βολταῖρος. Περίληψις καὶ περικοπαί 1922.
- Ἀντωνιάδου Σοφίας.** : Ἡ θυσία τοῦ Ἀβραάμ. Κρητικὸν μυστήριον τοῦ 16 αἰῶνος. 1922.
- Παπαϊωάννου Στρ.** : Τὸ ὑπαλληλικὸν ζήτημα. 1923.

- Θ.** : Ἡ Ἐπανάστασις 1922. 1923.
- Χόρν Π.** : Τὸ Φίντανάκι. 1923.
- Παυλίδου Ἐμμ.** : Στρατιωτικὸν Θεσμολόγιον τεύχ. Δ' 1923.
- Παναγιωτοπούλου Σ.** : Μαϊστραλία. 1923.
- Μπαλάνου Δ.** : Ἐρνέστος Ρενάν. 1923.
- Οὐράνη Κ.** : Sreen Ἀθήνα 1923.
- Φιλόρα Γ.** : Θυσία 1919-23. 1923.
- Ἀποστολάκη Γ.** : Ἡ ποίησις στὴ ζωὴ μας. 1923.
- Μαβίλη Δορέντισου.** : Τὰ ἔργα, Ἀλεξάντρεα (Γράμματα) 1923.
- Brandes G.** : Φρειδερίκος Νίτσε 1923.
- Μπαλάνου Δ.** : Περὶ τοῦ Ἀρχιεπισκόπου Σύρου, Τήνου καὶ Μήλου Ἀλεξάνδρου Λυκούργου (1827-1875) 1923.
- Νίτι Φραγκίσκου.** : Ἡ Εὐρώπη χωρὶς εἰρήνην. 1922.
- Κ. Κοτρώτος.** : Ἀπὸ τὴν Αἰχμαλωσίαν. 1923.
- Κ. Ἀθανάτου.** : Τὸ Ἐθνικὸν κίνημα Χίου καὶ Μητυλήνης. 1923.
- Πρωτοναρίου Σ.** : Διατὶ ἔγινεν ἡ Ἐπανάστασις. 1923.
- Χρυσάφη Ι.** : Ἡ γυναικεῖα λογοτεχνία στὴ Σουηδία. 1923.
- Μηλιδώνης Θ.** : Versus doloris. 1923.
- Ἀρβανιτάκη Γ.** : Ὁ Γολγοθᾶς καὶ ὁ τάφος. 1923.
- Goethe.: Ἐκλεκτικαὶ συγγένειαι μεταφρ. Φ. Γρυπάρη. 1-2-1923.

2. Ἐκθέσεις. Καταστατικά. Πεπραγμένα.

Ἀπολογισμοί, Λογοδοσίαι.

- Ἐθνικὴ Τράπεζα τῆς Ἑλλάδος.** : Ἀπολογισμὸς τοῦ ἔτους 1922 (ΠΑ.) 1923.
- Τράπεζα Κοσμοδοπούλου.** : Ἀπολογισμὸς τοῦ ἔτους 1922. 1923.
- 1 ἐκτῶν Ἀνώνυμος οἰκοδομικὴ Ἐταιρεία.** : Ἐκθεσις τοῦ διοικητ. συμβουλίου ἐπὶ τοῦ ἰσολογισμοῦ 1922. 1923
- Ἑλλήν. Ἐρυθρὸς Σταυρὸς.** : Λογοδοσία 1922. 1923.
- Καταστατικόν.** : Ἀνώνυμου μετοχικῆς Ἐταιρείας ὑδραυλικῶν ἔργων Ἀλφειοῦ-Πηνειοῦ (ἀνεπικύρωτον).
- Ἰσολογισμὸς** 1923 Κεντρικῆς Ἀγροτικῆς Τραπέζης ἐν Καλάμαις 1923.

3. Νέα Περιοδικά.

- Κυπριακὰ Χρονικά.** : Α' Κύπρος 1923.
- Ἀρχεῖον Μαρξισμού.** : Α' 1923.
- Ἐκκλησία.** : Ἐπίσημον δελτίον τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος Α' ἀριθμὸς 1-16.

- Ἐπιθεώρισις Τ. Τ. Τ.** : (Θεμ. Δασόπουλος) Α' 1923.
Φυλετισμός. : Μηνιαία φιλολογικὴ καὶ κοινωνιολογικὴ ἔκδοσις (Ν. Ρετιτάγκος) 1922.
Ἑπαλληλικὴ Ἐνωσις. : (Ἑβδομαδ. ὄργανον τῆς ἐν Ἀθήναις Λέσχης τῶν δημοσ. ὑπαλλήλων) Α' 1923.
Ἡ νέα Πολιτικὴ. : Ἀθηναϊκὴ δεκαπενθήμερος ἐπιθεώρησις (Κ. Τουρνάκη) 1 1923.
Ἐθνικὴ Οἰκονομία. : Πανελληνίος ἑβδομαδιαία ἐπιθεώρησις (Ν. Εὐστρατίου) Α' 1923.
Ἱπποκράτης. : Ὅργανον ἐνώσεως καὶ ἐφεδρῶν ἰατρῶν. Α' 1923.
Ἐραριστής. : Μηνιαία ἐπιθεώρησις (Ρ. Κωστόπουλος) Α' 1923.
Ὁ Ἀγῶνας τῆς γυναίκας. : Μηνιαῖον δελτίον τοῦ Συνδέσμου Ἑλληνίδων ὑπὲρ τῶν δικιωματίων τῆς γυναίκας. Α. 1923.
 Δελτίον τοῦ ἐμπορικοῦ καὶ βιομηχανικοῦ ἐπιμελητηρίου Πειραιῶς Α. 1923.
Ἐφημερὶς Ἀντοκινῆτων. : Α. 1923.
Οἰκονομολόγος Θεσσαλονίκης. : (Π. Λεβεντόπουλος) Α. 1923.

ΕΚΛΟΓΑΙ ΑΠΟ ΤΗΝ ΑΛΛΟΔΑΠΗΝ ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑΝ

I. ΦΙΛΟΣΟΦΙΑ ΚΑΙ ΚΟΙΝΩΝΙΚΗ ΕΠΙΣΤΗΜΗ

- Sombart Werner.: Soziologie. 1924.
 Spann Othmar.: Gesellschaftslehre, 1923.
 Ferguson Adam.: Abhandlung über die Geschichte der bürgerlichen Gesellschaft (S. s. M.) 1923.
 Comte Aug.: Soziologie Deutsch v. Aug. Dorn (Sammlung Sozialwissenschaftlicher Meister hrsg v. H. Waentig) 1-3-1923
 Schreyvogel Fr. Ausgewählte Schriften zur Staats- und Wirtschaftslehre des Thomas von Aquino (Die Herdflamme hrsg. v. Ot. Spann). 1923.
 Stolrmann Rud.: Wesen und Ziele der Wirtschaftsphilosophie. 1923
 Faguet Em.: Initiation Philosophique. 1923.
 Trakas J.: Peligionsgeschichtliche Untersuchung über die Philosophie des Urbuddhismus. 1922.

II. ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΑΙ ΕΠΙΣΤΗΜΑΙ

1. Θεωρία καὶ Ἱστορία τῆς Οἰκονομικῆς. Γενικά οἰκονομικά ζητήματα. Ἐγκυκλοπαιδικά.

- La Grèce économique et financière. (Revue des Balkans. Directeur L. Savadgian) 1923.
 Bucharin N. Oekonomie der Transformationsperiode. 1922
 Muhs Karl.: Preispolitik und Preiskalkulation 1923
 Liefmann O.: Grundsätze der Volkswirtschaftslehre 1-2 1922
 Conrad-Hesse: Grundriss der politischen Oekonomie. I Nationalökonomie 1923
 IV. Statistik 1. 1923
 Conrad-Köppe.: Grundriss der politischen Oekonomie. III Finanzwissenschaft. 1923. II Volkswirtschafts politik- 1923.
 v. Wiese L.: die Weltwirtschaft als soziologisches Gebilde. 1923.

- Spann Othm.: Dué Haupttheoren der Volkswirtschaftslehre 1-2. 1923.
- Lescure Jean.: Des crises générales et périodiques de surproduction. 1923.
- Gide Charles.: Cours d'économie politique 1-2' 1921 23. 1923.
- Strigl Richard.: Die ökonomischen Kategorien und die Organisation der Wirtschaft 1923.
- Palyi Melchior (Hrsg) Erinnerungsgabe für Max Weber 1-2-23.
- Weber Max.: Wirtschaftsgeschichte 1923.
- Verrijn Stuart C.: Die Grundlagen der Volkswirtschaft 1923.
- Gottl. Ottlilienfeld Fr. v.: Wirtschaft und Technik (G. d. S) 1923.
- Spann Othmar.: Fundament der Volkswirtschaftslehre 1923
- Philippovich - Somary.: Grundriss der politischen Oekonomie 1-2. 1923.
- Statistisches Reichsam.: Deutschlands Wirtschaftslage 1923.
- Helander Sven.: Die Ausgangspunkte der Wirtschaftswissenschaft 1923.
- Schmoller Gustav.: Grundriss der allgemeinen Volkswirtschaftslehre 1-2-1923.
- Viallate Ach. L' imperialisme économique 1923.

2. Γεωργία. Δάση. Ἀλιεία.

- C. Phocas Cosmeta to.: L'île de Céphalonie au point de vue Agricole. 1923
- Damaschke Adolf.: Die Bodenreform. 1923.
- Annual Report of the Director of Agriculture For the year 1922 Nicosia 1923 (Cyprus).
- Damaschke Ad.: Marxismus und Bodenreform 1923.
- Tschajano w.: Die Ehre von der bäuerlichen Wirtschaft. 1923.

3. Ἐμπόριον. Συγκοινωνίαι.

4. Βιοτεχνία. Βιομηχανία. Μεταλλεῖα.

- The Mineral industry of the British Empire and foreign Countries: Gypsum (1913—1919) 1923

5. Χρῆμα. Τράπεζαι. Χρηματιστήρια. Πίσις. Ἀσφάλεια.

- Allizo F. L'organisation des Banques en Suisse 1923
- Kerchagl R.: Theorie des Geldes und des Gldnirtschaff. 1923.
- Lezeune Ch.: Traité des Banque de Bourse et de Change. 1923.
- George—Edgard Bonnet: La politique Monétaire Anglaise d'après guerre 1923
- Feilen Josef: Die Umlaufgeschwindigkeit des Geldes 1923
- Helfferich Karl: Das Geld 1923
- Elster Karl: Die Seele des Geldes, 1923
- Georgiades L. La Grécia ed i cambi esteri durante e dopo la Guerra (ιδιότυπον τῆς Riforma Sociale) 1922
- Buisson Al: Le chèque et sa fonction économique 1923
- Barazzetli T. Le régime des banques étrangères 1923

6. Ἐργατικὸν ζήτημα. Κοινωνικὴ πολιτικὴ. Δημοσία ἀντίληψις. Γυναικίον ζήτημα. Ζήτημα τῆς κατοικίας

- Guerreau M. Organisation Permanante du Travail 1923.
- Herkner H. Die Arbeiterfrage 8 Auflage. 1922.
- Häfner Wilhelm.: Motive der internationalen Sozialpolitik. 1923.
- Braun Gerhard.: Der Soziallohn und seine wirtschaftliche Bedeutung (Sozialwissenschaftliche Arbeitsgemeinschaft) 1923.
- Diehl Karl.: Arbeitsintensität und Achtstundentag 1923. Internationale Vereinigung für gesetzlichen Arbeiterschutz! Die Zukunft der Arbeit 1. Der Achtstundentag 1922.
- Ywanovich D.: Le rendement optimum du travail ouvrier 1923.
- Vorarbeiten zum Arbeitszeitgesetz: Arbeiter und Angestellte (hrsg. von der Reichsarbeitsverwaltung). 1923.

7. Θεωρία καὶ στατιστικὴ τοῦ πληθυσμοῦ. Μετανάστευσις. Ἐποικίσις.

8. Συνεταιρισμοὶ

- Bullerin de l'exposition internationale de la Cooperation et des oeuvres sociales. Gand A. 1923—1924

- Preussische Zentralgenossenschaftskasse: Bericht über das 28
Geschäftsjahr 1923
Hillringhaus Die preussische Zentralgenossenschafts-
kasse 1922
Jahrbuch des deutschen genossenschaftsverbandes e. v. für
1921. 1923.
Fuchs — Wilbrandt: Die Konsumvereinsbewegung
in den einzelnen Ländern (Holland, Japan, Oesterreich und
die Schweiz) (S. d. V. f. S)

9. Δημοσία Οικονομική καὶ Οικονομία.

- Preyer W.: Roggenpapiere und Roggensteuern 1923.
Tyszká Carl.: Grundsätze der Finanz Wissenschaft 1923.
Esslen Bergfried: Die Valutazölle der Gegenwart. Ein
Beitrag zur Theorie der Aussenhandelspolitik (Kieler Vor-
träge) 1922.
Commission financière internationale: Comte-rendu des opéra-
tions pour l'année 1922. Athènes 1923.
Rediadis Periklis.: Theorie einer dynamischen Bes-
teuerung. 1923.
Petiot L.: Projet d'impôt global et progressif sur le revenu
1923.

10. Στατιστική.

III. ΣΟΣΙΑΛΙΣΜΟΣ

- Mautner Wilh.: Der Bolchewismus. Voraussetzungen.
Geschichte. Theorie. 1922
Adler Max.: Der Marxismus als proletarische Lebenslehre
1923
Wiedefeld Kurt.: Lenin und sein Werk 1923
Seillière Ernst.: Vers le socialisme rationel 1923
Paraf Pierre: Le syndicalisme pendant et après la guerre
1923
Burgin Les systèmes socialistes 1923

IV. ΓΕΝΙΚΗ ΠΟΛΙΤΙΚΗ

- Baxa Jacob.: Einführung in die romantische Staatswis-
senschaft 1923.
Gtolitti Giov.: Denknürdigkeiten meines Lebens (Mrlasé.
L. Stein). 1923.
Kadoslawoff Vasil.: Bulgarien und die Weltkrise. 1923.
Fran e O.: Die Grossmächte in Ostasien von 1894-1914.
Buchanan, Sir George.: My Eissiosto Russia. 1-2. 1923.
Conférançe de Lausanne sur les Affaires du Proche
—Orient.: Actes signés à Lausanne le 30 Janvier et le
24 Juillet. 1923.
Bourgeois Léon.: L'oeuvre de la soeieté des Nations. 1923.
Sphyris K.: Les Relations franco-greques et le Problème
Oriental. 1923.
Anschütz G. Drei Leitgedanken der Weimarer Reichsver-
fassung 1923.
Cartellieri Al.: Deutschland in der Weltpolitik seit dem
Frankfurter Friede 1923.
Eisenmann L. etc. Les problèmes de l'Europe centrale (Confé-
rences) 1923.
Les origines et l'oeuvre de la Société de Nations. Direction L.
Munch I 1923.

V. ΝΟΜΙΚΗ

- Manzini V. Istituzioni di diritto processuale penale. 1923
Gaston Arexy: Les Jeux de Hasard: Loteries et Paris en
droit civil pénal et adminis ratif 1923
Gaston Arexy La Liberté d' Association. 1922
Berliner Juristische Fakultät: Festgabe für
Wilhelm Kahl. 1923
Bluhdorn Rud.: Die Rechtssaetze der gemischten Schieds-
gerichte. Wien 1923
Matthaei W. Grundriss des Arbeitsrechts 1923
Hauriou M.: Précis de Droit constitutionnel. 1923
Antonopoulo N.: Des dispositiosns constitutionnelles al-
lemandes 1923

- Lévy Ed.: Les difficultés du mariage. 1923.
 Pillet Ant.: Traité pratique de droit international privé I.
 1923.
 Duguit Léon.: Traité de droit constitutionnel. IIIe. 1923.

VI. ΙΣΤΟΡΙΑ

- Gooch G.: History of modern Europe 1878-1919. 1923.
 Zaurès Jean.: Histoire Socialiste de la Révolution Française
 V. (La révolution en Europe). 1923.
 Lelaporte L.: La Mésopotamie. Les civilisations Babylo-
 enne et assyrienne. 1923.

VII. ΠΟΙΚΙΛΙΑ

1. Βιβλία.

- Pu aux René.: Les derniers jours de Smyrne. 1923.
 » » La Mort de Smyrne. 1923.
 Le Bou Gurtave.: Le déséquilibre du Mont. 1923.
 Forel Aug.: Die Sexuellefrage 1923.
 Ford Henry.: Der Internationale 'Jude 1-2 1922.
 Güterbock Ferd.: Mussolini und der Fascismus 1923.
 Ministère de la Communication: Alimentation en Eau des Villes
 d' Athènes, du Pirée et des Environs. 1923.
 Mignot Pierre.: Le problème Juif et le principe des Nationalités 1923.
 Le Traitement des prisonniers Grecs en Turquie (Rapport international de la Croix rouge hellénique) 1923.

3. Νέα Περιοδικά.

- Jahrbuch für Politik — Wirtschaft — Arbeiterbewegung (Verlag der Kommunistischen Internationale) A: 1922 — 1923
 L'information roumaine 1 Année 1923
 Revue financière économique d'Italie. 1923
 Statistisches Jahrbuch für den Freistaat Preussen. 1923
 Internationales Arbeitsjahrbuch III 1923
 Revue commerciale de Grèce: (Administr. D. Zerlentis) Paraissant une fois par mois. A. 1923.
 Banque d' Athènes: Bulletin Economique et Financier A. 1923.